

## POT MIRU OD ALP DO JADRANA

Zgodba o vojni in miru

Na poti od Alp do Jadrana vas bo najprej prevzel mir, ki za te kraje ni bil vedno samoumeven. Tokova zgodovine in Soče, ene najlepših alpskih rek na svetu, sta burna in nepredvidljiva. Stoletje po 1. svetovni vojni povezuje zgodovinsko dediščino v Pot miru od Alp do Jadrana. Vse od Julijskih Alp, Vipavske doline, Goriške, Brd in Krasa na slovenski in italijanski strani pa do Jadranskega morja umirjamo ritem časa in vabimo k oddihu ali razmisleku.

Tu so idealni tereni za aktivne počitnice, ki z odkrivanjem zgodovine postanejo še bolj vznemirljive. Tu se med visokimi gorami, ozkimi soteskami, kraškimi jamami in prostornimi vinogradi s svetlobo in temo poigravajo narava in vaše misli. Dediščine vojne, ki je zaznamovala ljudi in svet, ni mogoče prezreti. Zdaj je povezana v Pot miru od Alp do Jadrana in širi sporočilo prijateljstva med narodi. Pred stoletjem z vojno zaznamovani kraji so danes glasniki miru z ohranjenimi spominskimi obeležji, strelskimi jarki, kavernami in drugimi senkami vojne. Vašega obiska so vredni tudi kraji in območja, ki niso neposredno na Poti miru, so pa pomembni za razumevanje pričujoče zgodovine: Pivka, Cerkljeva, Idrija, Logatec, Ragogna, Kanalska dolina, Rezija, Kamija, Veneto.

Več kot 500 kilometrov dolga pohodniška pot, speljana na ozemlju Slovenije in Italije, je enotno označena. Do večjih znamenitosti je dostop možen tudi z avtomobilom in avtobusom. Ob razgledih od najvišjih vrhov do morja se lahko spomnite svojih prednikov in njihovih bitk. Kot raziskovalci zgodovine ali aktivni popotniki in kolesarji ste navdahnjeni z lepotami narave in zapuščino svetovnega pomena.

## POT MIRU ZA VSAKOGAR

Raziskovanje Poti miru od Alp do Jadrana se lahko prične na kateri koli točki, najidealnejša izhodišča pa so zagotovo Centri za obiskovalce Pot miru, ki s svojimi vsebinami, informacijami, promocijskimi gradivi, zgodovinsko in turistično literaturo ter izkušenimi lokalnimi vodniki obiskovalcem omogočajo popoln začetek popotovanja po prekrasnih in raznoliki pokrajini, ki jo je pred dobrim stoletjem zaznamovala prva svetovna vojna.

### PEŠ IN Z NAHRBTNIKOM

### ZA DRUŽINE

### S KOLESOM

### ZA ZGODOVINSKE NAVDUŠENCE IN SVOJCE PADLIH VOJAKOV

### ZA ORGANIZIRANE SKUPINE

## DOŽIVITE POT MIRU Z LOKALNIM VODNIKOM

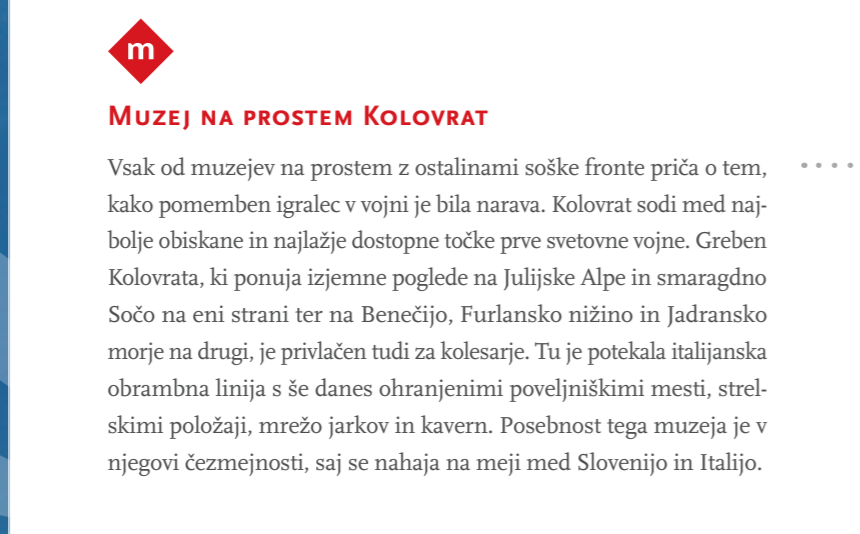
Najbolj zanimive točke prve svetovne vojne na Poti miru lahko raziskujete tudi na organiziranih vodenih ogledih. Muzeje na prostem, kostnice in druge spomenike lahko obiščete v spremstvu izkušenih lokalnih vodnikov, poznavalcev, ki vam bodo predstavili ne samo zgodovino teh krajev, temveč tudi zanimive zgodbe in anekdote. Nekateri vodeni ogledi se izvajajo po vnaprej določenih terminih, vedno pa je možno, da se pripravijo program vodnega ogleda posebej za vas in po vaših željah.

Za več informacij obiščite spletno stran [www.thewalkofpeace.com](http://www.thewalkofpeace.com) (rubrika Doživetja)

## CENTRI ZA OBISKOVALCE POT MIRU

Na Poti miru od Alp do Jadrana deluje sedem Centrov za obiskovalce Pot miru:

- Center za obiskovalce Pot miru, Kobarid
- Sabotin – Park miru
- Pomnik miru Cerje
- IAT Fogliano Redipuglia
- IAT Valli del Natisono, Kobarid/San Pietro al Natisono
- Trieste Info Point
- Museo della Bonifica (MUB), San Donà di Piave



Kobaridski muzej



Kolvrat



Log pod Mangartom



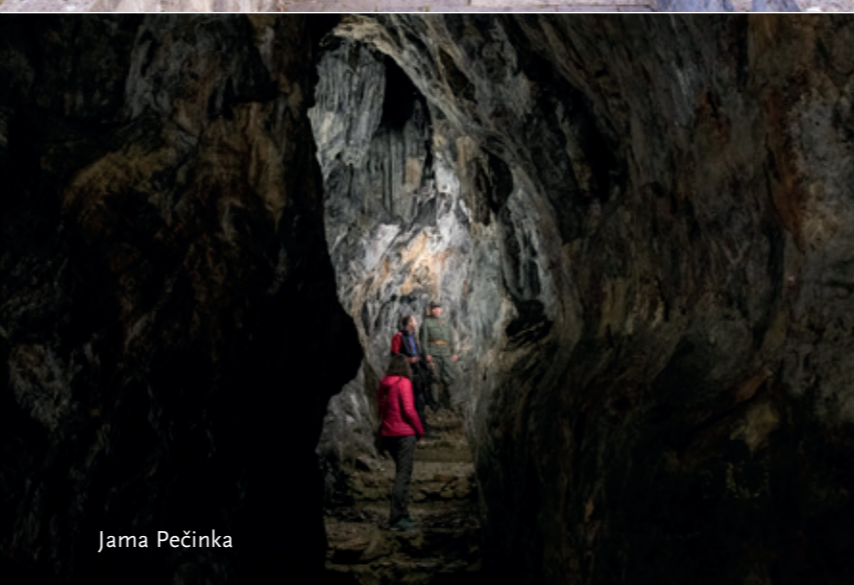
Nemška kostnica, Tolmin



Nemška kostnica



Gorjansko



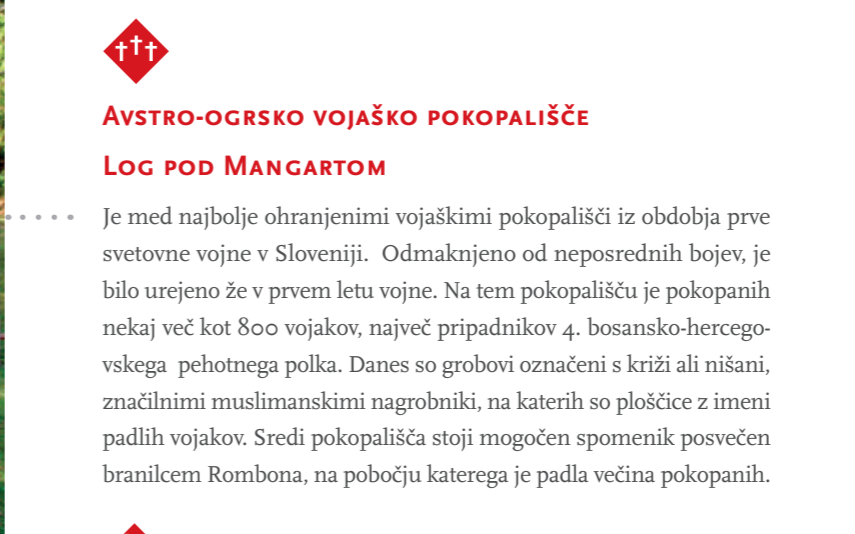
Jama Pečinka



Jama Pečinka

## MUZEJ NA PROSTEM JAMA PEČINKA

Vojaki na fronti so varno zatočišče iskali povsod, kjer je bilo mogoče, tudi pod zemljo. Ponekod so podzemna zaklonišča izkopal v živo skalo, na Krasu pa so se takšna skrivališča ponujala kar sama. Veliko naravnih kraških jam so uredili za vojaške namene, predvsem za bivališča, skladišča orožja in streliva ter shrambe vojaške prehrane. Ena izmed najbolj znanih kraških jam je 150 m dolga jama Pečinka, kjer so uredili ležišča za vojake in kabine za častnike. Najprej je bila jama v posesti avstro-ogrške vojske, konec leta 1916 pa je prešla v italijanske roke. Z umetno izkopanim rovom je povezovala vrh vzpetine Pečina, kjer je bila opazovalnica z žarometom.



Avstro-ogrsko vojaško pokopališče

## AVSTRO-OGRSKO VOJAŠKO POKOPALIŠČE

### LOG POD MANGARTOM

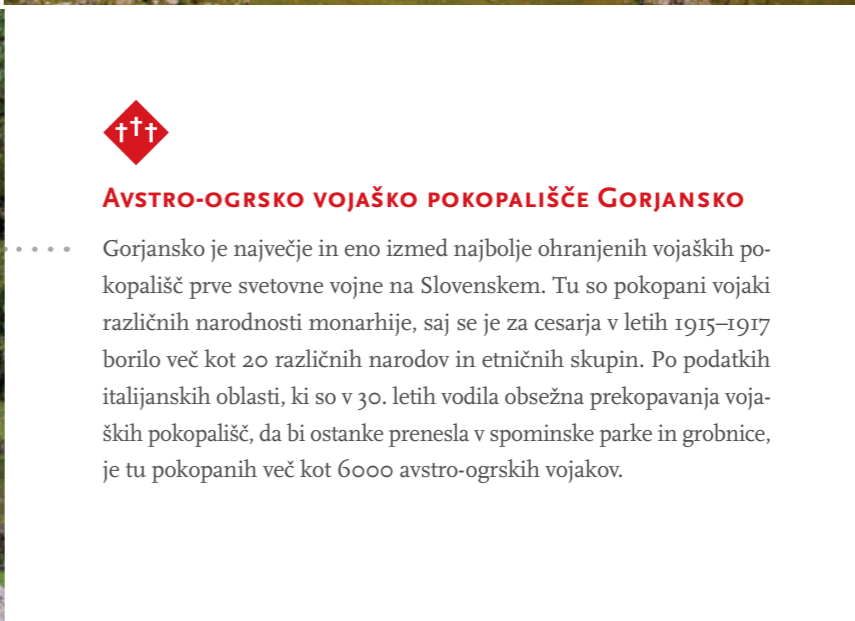
Je med najbolj ohranjenimi vojaškimi pokopališči iz obdobja prve svetovne vojne v Sloveniji. Odmaknjeno od neposrednih bojev, je bilo urejeno že v prvem letu vojne. Na tem pokopališču je pokopanih nekaj več kot 800 vojakov, največ pripadnikov 4. bosansko-hercegovskega pehotnega polka. Danes so grobovi označeni s križi ali nišani, značilnimi muslimanskimi nagrobniki, na katerih so ploščice z imeni padlih vojakov. Sredi pokopališča stoji mogočen spomenik posvečen branilcem Rombona, na pobočju katerega je padla večina pokopanih.

## SPOMINSKA CERKEV SVETEGA DUHA V JAVORCI

Povzpnite se do izjemnega razglednega mesta med gorskimi stenami v osrčju Triglavskega narodnega parka, kjer stoji cerkev Svetega Duha. Tu je mir mogoče zaobeti z vsemi čuti. Morda tudi zato, ker je bila Javorca že v času soške fronte zatočišče miru. Vojaki različnih narodnosti avstro-ogrške monarhije so jo v le osmih mesecih zgradili sami, z lastnimi prispevki, po načrtih dunajskega arhitekta Remigiusa Geylinga in pod vodstvom madžarskega nadporočnika Geze Jablonskega. V notranjosti so na hrastove plošče, ki se na stenah cerkvene ladje odpirajo kot knjige, vžgali imena več kot 2500 padlih tovarišev. Sem so prihajali k molitvi borci različnih veroizpovedi z bližnjih obrambnih položajev v gorah. Javorca nosi znak Evropske dediščine in je izjemn multikulturni spomenik miru.



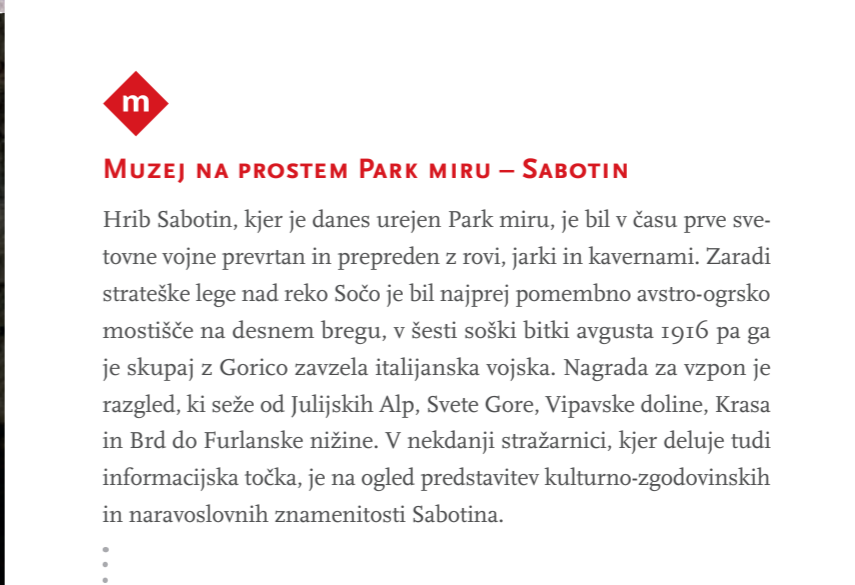
Javorca



Avstro-ogrsko vojaško pokopališče Gorjansko

## AVSTRO-OGRSKO VOJAŠKO POKOPALIŠČE GORJANSKO

Gorjansko je največje in eno izmed najbolj ohranjenih vojaških pokopališč prve svetovne vojne na Slovenskem. Tu so pokopani vojaki različnih narodnosti monarhije, saj se je za cesarja v letih 1915-1917 borilo več kot 20 različnih narodov in etničnih skupin. Po podatkih italijanskih oblasti, ki so v 30. letih vodila obsežna prekopavanja vojaških pokopališč, da bi ostanke prenesla v spominske parke in grobnice, je tu pokopanih več kot 6000 avstro-ogrskih vojakov.



Jama Pečinka

## MUZEJ NA PROSTEM PARK MIRU – SABOTIN

Hrib Sabotin, kjer je danes urejen Park miru, je bil v času prve svetovne vojne prevrtan in prepreden z rovi, jarki in kavernami. Zaradi strateške lege nad reko Sočo je bil najprej pomembno avstro-ogrsko mostišče na desnem bregu, v šesti soški bitki avgusta 1916 pa ga je skupaj z Gorico zavzela italijanska vojska. Nagrada za vzpon je razgled, ki seže do Julijskih Alp, Sveete Gore, Vipavske doline, Krasa in Brd do Furlanske nižine. V nekdanji stražarnici, kjer deluje tudi informacijska točka, je na ogled predstave kulturno-zgodovinskih in naravoslovnih znamenitosti Sabotina.



Sabotin



Zgodba o vojni in miru  
OD ALP DO JADRANA  
POT MIRU



## KREPITEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IN POVEZOVANJA DEDIŠČINE VELIKE VOJNE MED ITALIJO IN SLOVENIJO

[www.ita-slo.eu/sl/walk-of-peace](http://www.ita-slo.eu/sl/walk-of-peace)

YODILNI PARTNER: PromoTurismoFVG; PARTNERJI: Ustanova – Fundacija Poti miru v Posočju – Posočski razvojni center, Občina Komen, Comune di Duino Aurisina – Občina Devin Nabrežina

Projekt WALKofPEACE+ sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027. Strateški projekt WALKofPEACE je z ohranjanjem in investicijami v dediščino 1. svetovne vojne in različnimi aktivnostmi za razvoj trajnostnega in čezmejnega kulturnega produkta Walk of Peace dosegel pomembne rezultate. Projekt kapi talizacije WoP+ pa želi v skladu z SC 4.6. nadgraditi doseganje izkušnje in rezultate. GLAVNI CILJ: okrepitev kulturno-turističnega produkta, ureditev dediščine prve svetovne vojne in poti na hrbu Grmada/Ermada v čezmejni muzej na prostem, vzpostavitev čezmejnega upravljanja na več ravneh za trajnostni razvoj blagovne znamke Walk of Peace, izboljšanje poznavanja in promocije čezmejnega turizma.

## WALK OF PEACE

Center za obiskovalce Pot miru  
Gregorčičeva ulica 8, SI-5222 Kobarid, Slovenija

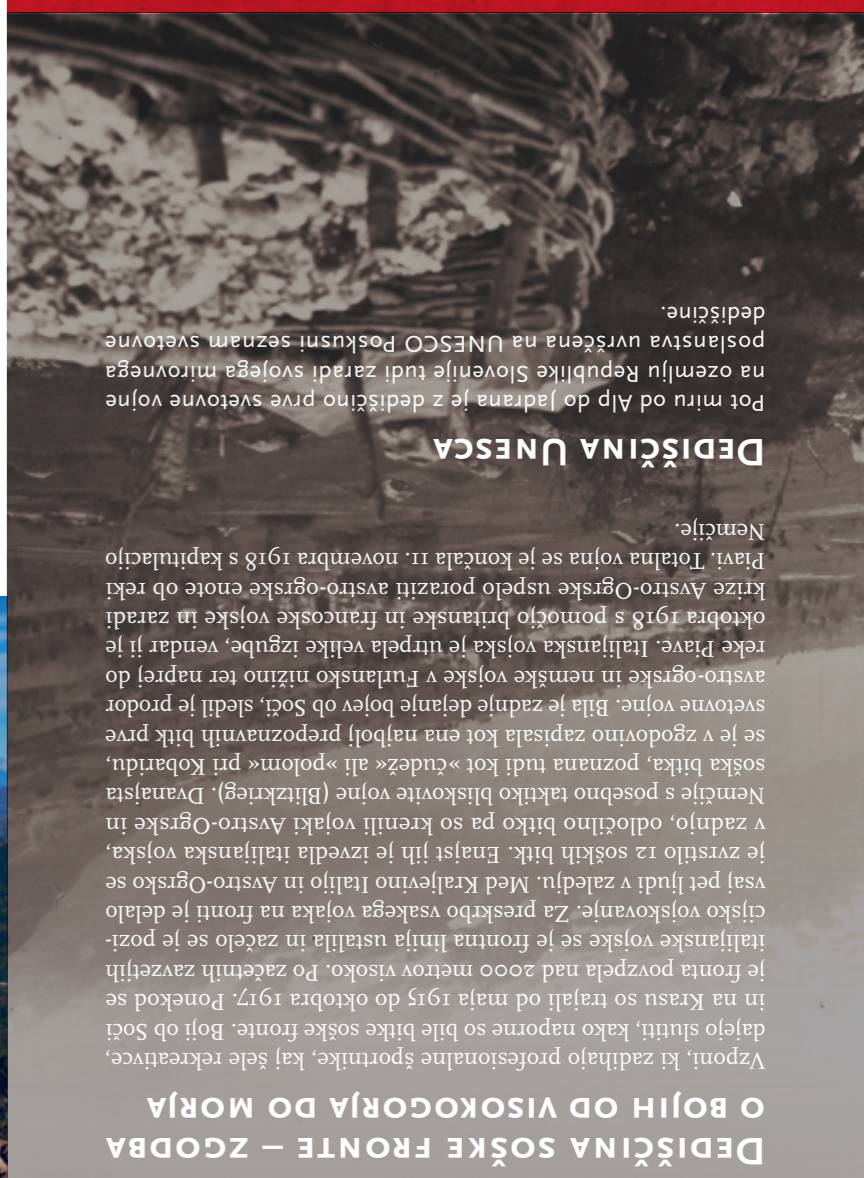
☎ +386 (0)5 389 01 67, +386 (0)31 586 296

✉ [info@thewalkofpeace.com](mailto:info@thewalkofpeace.com)

🌐 [www.thewalkofpeace.com](http://www.thewalkofpeace.com)



Pot miru od Alp do Jadrana – Zgodba o vojni in miru. Izdavalet: Posočski razvojni center. Prevajavo ustanova: Ustanova – Fundacija Poti miru v Posočju. Projekt: PromoTurismoFVG, oblikovanje: Matej Leban, Urška Alog, Tadej Karmegajna d.o.o., Avtor fotografij: Ustanova – Fundacija Poti miru v Posočju – Tanja Genšin, Matej Lenarčič, Jurek Bregar, Zavod za turizem Dolina Soče – Jurek Genšin, David Štani, Zvezka Slovenija info – Jož Gantar, PromoTurismoFVG – Alessandro Michelazzi, Schirra & Grazzi, Marco Milani, Paolo da Perco, Comune di San Donà di Piave, Parco Turistico Comune di Cavallino Treporti, Franco Copelli, Park vojarske zgodovine Pivka, Boštjan Karnez, Mestni muzej Krinja, Bojan Tavcar, TIC Canal, Damijan Sindec, Tolmin 2024.



DEDIŠČINA UNESCO



### PARK VOJAŠKE ZGODOVINE PIVKA

Območje Parka, ki je med prvo svetovno vojno služilo kot poligon za urjenje avstro-ogrsko vojske, je danes največji muzejski kompleks v Sloveniji, kjer najdete vse od najstarejših lokov do izjemne zbirke tankov in vojaških letal, nemško vojaško lokomotivo iz druge svetovne vojne ter podmornico, v katero se lahko tudi vkrcate. Poleg tega se lahko preizkusite na dveh simulatorjih letenja in si ogledate različne razstave, med drugim tudi razstavo »Boj v zaledju strelskih jakov: Vojaški transport na soški fronti«.



Pivka

### GORICA GORIZIA

Mesto Gorica, ki ga prečka reka Soča, je za časa soške fronte odigralo pomembno vlogo. Na tem ozemlju so potekali srditi spopadi v obdobju med letom 1915 in avgustom 1916, ko se je med šesto soško bitko avstro-ogrsko vojska umaknila iz mesta. V dvanajsti soški bitki, oktobra 1917, je mesto zopet prešlo pod habsburško cesarstvo in pod to oblastjo ostalo do konca vojne. V mestu spominjajo na obdobje vojne številni spomeniki (pri Pevskem mostu (Ponte del Torriero), parki (Giardini pubblici in Parco della Rimembranza) in Muzej velike vojne (Museo della Grande Guerra) na grajskem griču (Borgo Castello)), v okolici mesta pa tudi kostnica na Oslavju/Oslavia in spomeniki na Kalvariji/Calvario.



Gorica Gorizia



Redipuglia Redipuglia



### ITALIJANSKA KOSTNICA, REDIPULJA REDIPUGLIA

Je največji in najveličastnejši spomenik padlim v prvi svetovni vojni v Italiji. Zgrajena je bila na pobočju griča Monte Sei Busi po načrtih arhitekta Giovannijske Greppija in kiparja Giannina Castiglionijske. Posvečena je več kot 100.000 vojakom, od katerih je bilo 20.000 najprej pokopanih na bližnjem griču Sv. Elije/Colle di Sant'Elia. Ob vznožju kostnice je viden utrjen obrambni sistem, ki spominja na spopade na kraškem bojišču poleti 1915. Malo naprej med grobnicami, v katerih počivajo generali, najbolj izstopa grobnica vojvode D'Aosta, vrhovnega poveljnika III. italijanske armade. Za njo so postavljeni granitni grobovi njegovih petih generalov. Največji del kostnice predstavlja 22 veličastnih stopnic, ki v grobnih nišah po abecednem vrstnem redu hranijo posmrtno ostanke nekaj manj kot 40.000 padlih vojakov. V dveh velikih skupnih grobnicah pa je pokopanih še preko 60.000 neznanih vojakov.



MUB, San Donà di Piave



### MUSEO DELLA BONIFICA (MUB)

V muzeju melioracije MUB je predstavljen splošni pregled zgodovine mesta in tega območja, in sicer skozi različne zbirke: arheološko, etnografsko, vojaško v zvezi s prvo in drugo svetovno vojno, melioracijo naravnega okolja. Oddelek, namenjen prvi svetovni vojni, daje poseben poudarek tematiki spopada na melioriranem območju. Nova spletna aplikacija pa ponuja številne zanimive multimedijske vsebine in nedvomno še dodatno obogati obisk muzeja.



Nabrezina Aurisina



### AVSTRO-OGRSKO VOJAŠKO POKOPALIŠČE, NABREŽINA AURISINA

Avstro-ogrsko vojaško pokopališče Nabrezina v vrtiči Šišček je nastalo leta 1916. Vojaki, ki so preminili v bližnji poljski bolnišnici, zgrajeni leta 1915, so bili najprej pokopani znotraj lokalnega pokopališča, naslednje leto pa prekopani na današnjo lokacijo vojaškega pokopališča. Danes tu počiva 1934 avstro-ogrskih vojakov, ki so padli na tem območju med prvo svetovno vojno. Na pokopališču je v urejenih vrstah razporejenih okoli 1000 kamnitih križev z imeni pokopanih. Zaradi več obnovitvenih posegov, ki jih je izvedlo združenje OÖ Jugendfeuerwehrverband ter nato organizacija Schwarzes Kreuz je pokopališče v dobrem stanju.



Pisani, Cavallino Treponti



### MUZEJ NA PROSTEM GRMADA ERMADA

Vzpetina Grmada, ki se nahaja v občini Devin Nabrezina/Duino Aurisina ponuja na ogled avstro-ogrsko obrambne položaje, utrjene leta 1916 po šesti soški bitki, ko se je morala cesarska vojska umakniti z vzpetin v okolici Tržiča/Monfalcone. Grmada in okoliške vzpetine so bile idealne za nadzor Brestoviškega dola/Vallone di Brestovizza in prehoda proti Trstu/Trieste. Kraška planota, ki je prekrita z vrtičami in naravnimi jamami, je bila kot naročena za gradnjo strelskih jarkov, obrambnih položajev, prehodov in zaklonišč za vojake. Danes na Grmado iz italijanske in slovenske smeri vodi več pešpoti, ki omogočajo ogled nekaterih položajev, bunkerja na koti 280 (Piciganišče/Monte Cocco) in jam (Grotta del Motore, Grotta del Monte Ermada, Karl in Zita).

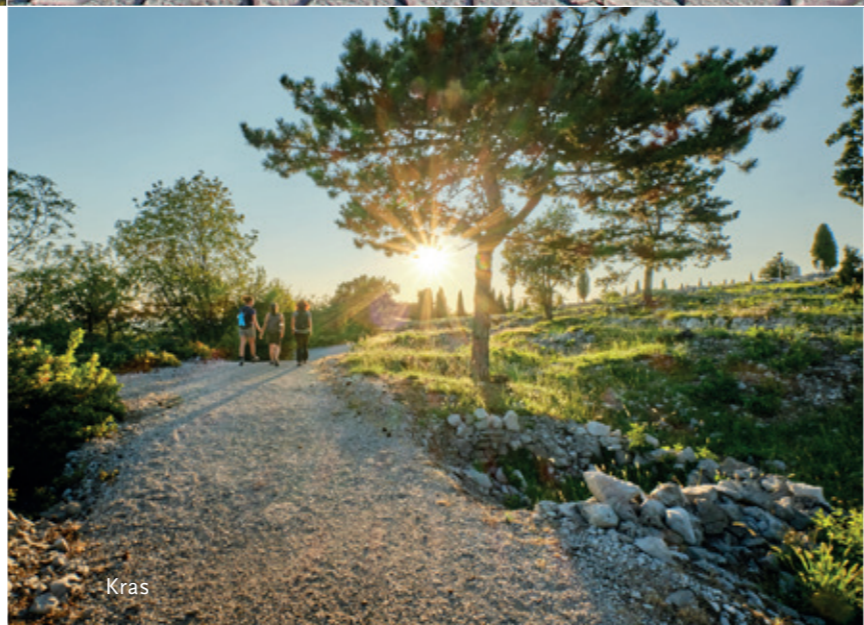


### TOPNIŠKA BATERIJA PISANI, CAVALLINO TREPONTI

Topniška baterija nosi ime po beneškem poveljniku, ki je leta 1380 med vojno v Chioggi premagal genovsko floto. Velja za posebno vojaško zgradbo v italijanskem sistemu utrd. Betonska konstrukcija je sestavljena iz osrednjega telesa v enem nivoju, z dvema stolpoma z ravno streho in dvema stranskima kriloma, kjer so bile nameščene naprave za telemetrijo in opazovanje. Nedavno je bila topniška utrdba obnovljena; zdaj je opremljena s sodobnimi didaktičnimi pripomočki in dostopna za javnost.

### TRST TRIESTE

Kulturni, umetniški in zgodovinski center Dežele Furlanije – Julijske krajine se danes izžareva čr preteklih obdobij. Mesto je veljalo za središče trgovskih in kulturnih izmenjav med Sredozemljem, Balkanom in germanskim svetom. Med prvo svetovno vojno je bilo zavzetje Trsta eden izmed glavnih ciljev italijanske vojske, vendar je močna avstro-ogrsko obrambna linija na relaciji Fajtji hrib–Grmada/Ermada preprečila vsakršen napad na mesto. Trst je italijanska vojska zavzela po kapitulaciji Avstro-Ogrske ob koncu prve svetovne vojne. Danes na dogajanje pred več kot sto leti opozarjajo številni muzeji, spomeniki ter poimenovanja ulic in trgov.



Krās

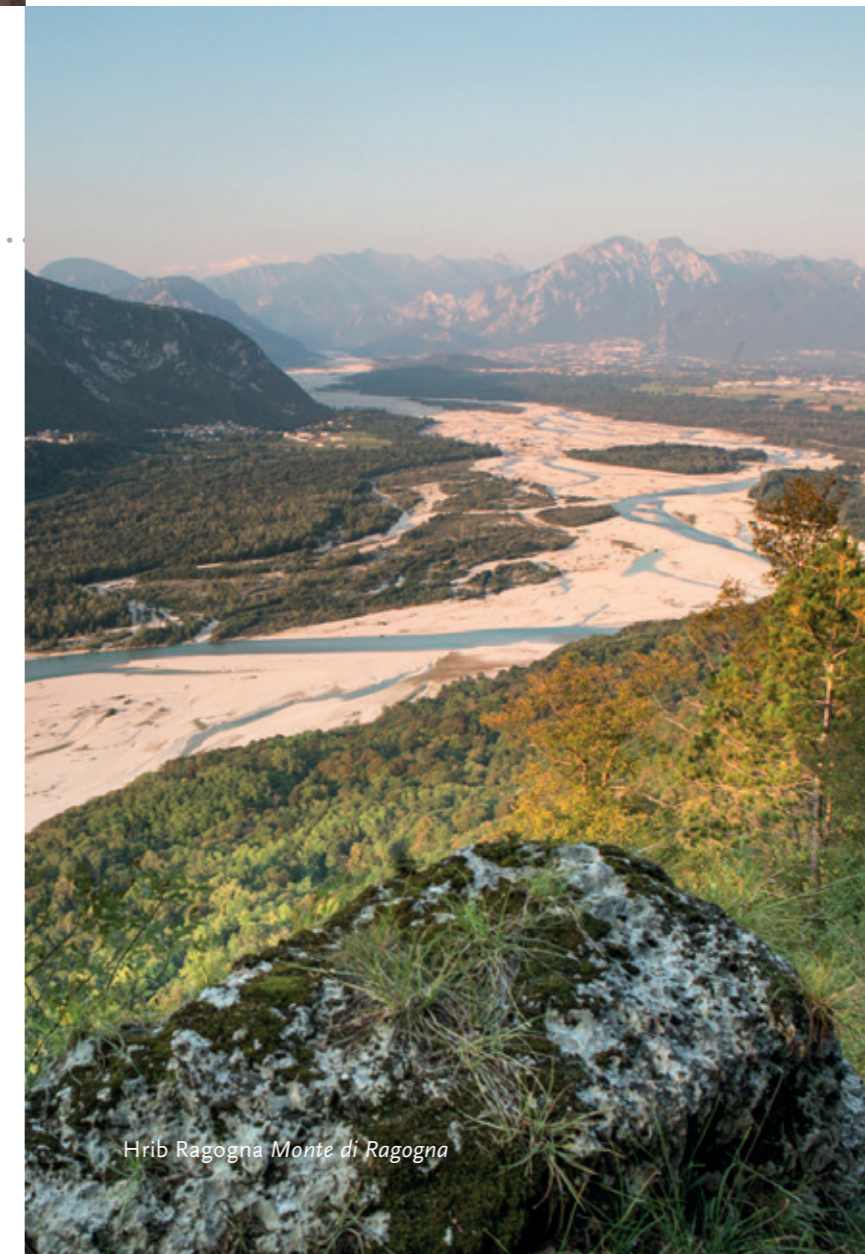


Trst Trieste



### HRIB RAGOGNA MONTE DI RAGOGNA

Strateško pomemben hrib Ragogna (512 m), ki se dviga na levem bregu Tilmenta med mostovoma Cornino in Pinzano, so Italijani začeli utrdjevati že leta 1909. Po preboju pri Kobaridu in pomikanju avstro-ogrsko in nemške vojske proti Tilmentu je italijanska vojska z utrjenih položajev hriba nekaj časa še preprečevala prodor čez rečne mostove. Danes je po grebenu hriba speljana tematska pešpot. Iz izhodišča v Tabinah vodi do gradu Reunia, topniških položajev Ragogna Bassa, po grebenu do vrha in topniških položajev Ragogna Alta ter utrdbe Forte del Cavallino, po utrjenih položajih do cerkvice sv. Janeza Puščavnika (San Giovanni Eremita), do opazovalnih in utrjenih položajev Cret dal Louf (po furlansko volčji kamen) in Spice (Vrh). Odličen zaključek krožne poti predstavlja ogled muzeja prve svetovne vojne »Museo della Grande Guerra di Ragogna« v San Giacomu.



Hrib Ragogna Monte di Ragogna



### VOJAŠKA OZKOTIRNA ŽELEZNICA FELDBAN

Avgusta 1916 je italijanska vojska potisnila avstro-ogrsko vojsko na levi breg Soče in s tem prekinila njeno oskrbovanje po bohinjski železniški progi. Preostale proge niso omogočale zadostne oskrbe bojišč, zato so pospešili gradnjo novih odsekov ozkotirnih železnic – feldbanov. Bojišče so povezali z železniško postajo južne železnice v Logatcu. Od tu je feldban potekal do Godoviča in nato proti Črnemu Vrhu in Lokvam, en krak pa se je odcepil proti Idriji. Na odseku od Godoviča proti Idriji so še danes vidni predor, nasipi, podporni zidovi, useki, ostanki mostovzidov in izravnavna, kjer se je feldban obrnil nazaj proti Idriji.



Feldban



### HUM CUM

Vzpetina je med prvo svetovno vojno za italijansko armado predstavljala pomemben del tretje obrambne črte. Spremenili so jo v močno oporišče in jo preprečili z mulatjerami, strelskimi jarki in kavernami, na JZ delu pa so postavili pravo naselje. Na hribu so uredili tudi veliko število topniških položajev, s katerih so lahko obstreljevali Mrzli vrh, okolico Tolmina ter nasprotnikove položaje na Kanalskem. Med dvanajsto soško bitko je bil Hum ena zadnjih točk, s katere so se italijanske enote organizirano branile.



Debela griza Monte San Michele



### MUZEJ NA PROSTEM DEBELA GRIŽA MONTE SAN MICHELE IN MUZEJ MUSEO DEL SAN MICHELE

Debela griza je bila med 1. svetovno vojno ena ključnih točk pri obrambi Gorice. Tu je avstro-ogrsko vojska zgradila obsežen sistem kavern in zaklonišč, ki jih je opremlila s topovi velikih kalibrov. Italijanska vojska je po več mesecih bojev v šesti soški bitki uspela zavzeti hrib in tu vzpostaviti obrambne položaje. Danes se tu lahko sprehodite po obnovljenih kavernah in zakloniščih ter si ogledate muzej 1. svetovne vojne, ki s svojo interaktivno multimedijsko vsebino ponuja edinstveno doživetje.